

Asia: VN/21641/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Centria-ammattikorkeakoulu kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja pitää ehdotuksia yliopisto- ja ammattikorkeakoululakien muuttamiseksi kannatettavina ja välttämättöminä pikaisella aikataululla.

Lausunnonantajan näkemykset koskien hakemuksen käsittelymaksun palauttamista

Näemme hakemuksen käsittelymaksun palauttamisessa sekä positiivisia että negatiivisia seikkoja. Tällä hetkellä hakemusten määrät ovat lisääntyneet kohtuuttomasti ja opiskelupaikkaa voidaan myös hakea reittinä työllistyä Suomeen. Tehdyt ratkaisut 1. yhteishaun ammattikorkeakoulujen pääsykokeen tiukennuksista liittyen kielitaidon ja identiteetin todentamiseen ovat oikean suuntaisia ja tuovat osaltaan helpotusta hakemusten käsittelyyn. Hakemuksen käsittelymaksun ulottaminen ei EU/ETA-alueella tai Sveitsissä pohjakoulutuksensa suorittaneille on ongelmallinen. Suomessa asuu runsas määrä EU/ETA-alueen ulkopuolella pohjakoulutuksensa suorittaneita, joita näin kohdeltaisiin eriarvoisesti. On mahdollista, että hakemusmaksulla pystytään vaikuttamaan välikäsien tuottamiin määriin hakijoita, mutta toisaalta maksu voi siirtyä moninkertaisena myös hakijalle. Näemme kuitenkin hakemuksen käsittelymaksun käyttöönoton välttämättömänä kohtuuttomien hakijamäärien takia, mutta hakijamaksu tulisi sijoittaa hakijan kansalaisuuteen eikä pohjakoulutukseen, koska nykyisessä esityksessä se tulisi lisäämään korkeakoulujen työtä pohjakoulutuksen tarkastamisen osalta.

Lausunnonantajan näkemykset tilauskoulutuksen muutoksista

Näemme, että tilauskoulutuslainsäädäntö ei ole ollut kovin toimiva ja esitetyt muutokset eivät edelleenkään paranna perusongelmaa. Korkeakoulun on mahdotonta saada aukottomasti selville tilaajan motiivit ja aidot intressit, kuten esityksen perusteluissa todetaan korkeakoulun velvollisuuksiksi. Myös maininta siitä, että tilaajan pitäisi pääsääntöisesti osallistua myös taloudellisiin panostuksiin opiskelijoiden kouluttamiseen on epärealistinen käytännön toteutuksissa, ja jos näin esitetään, tulisi määritellä mitä taloudellinen panostus tulee olla. Opiskelijavalinnan toteuttaminen ja tilauskoulutus tilaajan valitsema joukko eivät luontaisesti toimi ja esitetyillä muutoksilla tilauskoulutuksen toteuttaminen sisältää runsaasti riskejä, joita muutokset eivät poista. Esityksen muoto siitä, että tilaaja saa periä oman käytäntönsä mukaisia maksuja jää epä määräiseksi.

Lausunnonantajan näkemykset koskien lukuvuosimaksujen korottamista

Centria-ammattikorkeakoulu kannattaa ehdotettua muutosta lukuvuosimaksujen korottamisesta kustannuksia vastaavaksi. Pidämme myös järkevänä sitä, että ammattikorkeakoulu päättää itse koulutuksen kustannusten laskentaan ja maksun perimiseen liittyvistä järjestelyistä. Kannatamme esitystä siitä, että korkeakoululla ei jatkossa ole velvollisuutta apurahajärjestelmään, mutta mahdollisuus ylläpitää sitä säilyy. Näin lukuvuosimaksun taso voidaan määritellä realistisesti ja kustannukset kattavasti korkeakoulun oman näkemyksen mukaan.

Näemme kansallisen apurahajärjestelmän luomisessa riskejä sen kustannusten tasapuolisessa jakamisessa ja pelkäämme, että se suuntaa hakijoita suuriin kaupunkeihin pienten kustannuksella. On myös todennäköistä, että hakijat hakevat järjestelmässä Suomeen kansallisen apurahan toivossa, ja ne joihin se ei kohdistu, eivät ota tarjottua opiskelupaikkaa vastaan. Emme kannata siis kansallista apurahajärjestelmää.

Lausunnonantajan näkemykset lukuvuosimaksujen kiertämisen ehkäisemistä koskevasta muutoksesta

Näemme lakiesityksen muutokset välttämättöminä ja tehokkaana tapana estää lukuvuosimaksujen kiertäminen. Tulee myös varmistaa, että lukuvuosimaksullisuus on voimassa myös perheenjäsenellä, kun lupa on saatu opiskelijan luvan perhesiteen perusteella.

Tilapäisen suojelun perusteella tehty vapautus tulisi säilyä koko tutkinnon ajan, vaikka tilapäinen suojele päättyisi.

Esitettyjen muutosten lisäksi näemme, että lainsäädäntöön tarvitaan myös muutos, jolla lukuvuosimaksuvelvollisen opiskeluoikeus pystytään päättämään, jos lukuvuosimaksuja ei ole suoritettu. Nykyisen käytönnän mukaan opiskelija merkataan useimmissa korkeakouluissa eronneeksi, mutta opiskeluoikeus on kuitenkin ei-aktiivisena voimassa ja voidaan palauttaa. On korkeakoululle epäselvää, miten lupaviranomainen tulkitsee tällaisen tilanteen, kun päätoiminen opiskelu on luvan peruste.

Lausunnonantajan näkemykset tiedonsaantioikeuden lisäämisestä

Centria-ammattikorkeakoulu pitää tiedonsaantioikeuden lisäämistä välttämättömänä ja toivoo muutosten tulevan voimaan mahdollisimman nopeasti. Nykyinen lainsäädäntö aiheuttaa kohtuuttomia tilanteita, ja aiheuttaa sekä lupaviranomaisille että korkeakouluille paljon ylimääräistä työtä. Tulisi myös tarkentaa korkeakoulujen ja lupaviranomaisen yhteistoimintaa tilanteissa, jossa opiskelun ei voida katsoa olevan enää päätoimista tai opiskelija on maassa muun syyn kuin luvan perusteen takia.

